

“Responsible Voices”

เมื่อพลังของการให้ข้อมูลมาพร้อมความรับผิดชอบ

(เผยแพร่เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2569)

โดย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)

สื่อสังคมออนไลน์ (Social media) ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน ที่เชื่อมโยงผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูล ข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและง่ายดาย ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลหรือครีเอเตอร์มีแนวโน้มเติบโตและเริ่มได้รับความนิยมมากขึ้น ซึ่งรวมถึงผู้ให้ข้อมูลด้านการเงินการลงทุน ด้วยจุดเด่นที่สามารถเล่าเรื่องยากที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่าย มีการจัดทำเนื้อหาให้อยู่ในรูปแบบที่น่าสนใจ ผสมผสานความบันเทิงและตัวตนที่เป็นมิตรเข้ากับข้อมูลความรู้ และสื่อสารผ่านช่องทางที่เข้าถึงผู้ลงทุนได้อย่างหลากหลาย

บทบาทของผู้ให้ข้อมูลด้านการเงินการลงทุนในปัจจุบันจึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การเผยแพร่ข้อมูลเท่านั้น หากแต่ยังส่งอิทธิพลต่อมุมมอง ความเข้าใจ และการตัดสินใจของผู้ติดตามในวงกว้างอีกด้วย ผู้ให้ข้อมูลหลายคนกลายเป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ลงทุนนึกถึงเป็นอย่างแรกและนำมาใช้ประกอบการพิจารณา ก่อนตัดสินใจลงทุน สะท้อนให้เห็นว่า “เสียง” ของผู้ให้ข้อมูลสามารถส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจของประชาชนได้อย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากมุมมองเชิงบวกของผู้ให้ข้อมูลแล้ว ในอีกด้านหนึ่งยังมีความท้าทายที่สำคัญ เนื่องจากการสื่อสารด้านการเงินการลงทุนอาจส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจของผู้ติดตามโดยตรง ผู้ให้ข้อมูลบางรายอาจยังไม่ได้ตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากเนื้อหาที่เผยแพร่ หรือประเด็นที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน ซึ่งอาจนำไปสู่การให้ข้อมูลที่ ไม่ครบถ้วน ไม่เหมาะสม หรืออาจเข้าข่ายผิดกฎหมายทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ และอาจคาดไม่ถึงว่า คำแนะนำ หรือสิ่งที่พวกเขาสื่อสารออกไปนั้น อาจสร้างความเสี่ยงต่อผู้ลงทุนโดยทั่วไป โดยเฉพาะในกรณีที่ได้รับสารเป็นผู้ลงทุน รายย่อยซึ่งยังไม่มีประสบการณ์หรือยังไม่เชี่ยวชาญด้านการลงทุนในการประเมินระดับความเสี่ยงด้วยตนเอง

ด้วยเหตุนี้ ความท้าทายของหน่วยงานกำกับดูแลจึงไม่ใช่เพียงการติดตามการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบ การสื่อสารทางการเงินที่เติบโตอย่างรวดเร็วเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และแนวปฏิบัติ ที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนให้เกิดสภาพแวดล้อมในการสื่อสารด้านการเงินที่โปร่งใส น่าเชื่อถือ และเป็นส่วนช่วย ให้เกิดการตัดสินใจที่ถูกต้องของประชาชน

สำหรับแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลด้านการเงินการลงทุนในต่างประเทศมีความหลากหลายตามบริบท ของแต่ละประเทศ โดยส่วนใหญ่หน่วยงานกำกับดูแลไม่ได้มีการออกกฎหมายใหม่ขึ้นมาเฉพาะ แต่เป็นการนำกรอบ กฎหมายที่มีอยู่มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมบนสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น โดยสามารถแบ่งกลุ่มรูปแบบการ ดำเนินการของหน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลด้านการเงินการลงทุนซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 5 กลุ่มหลัก ดังนี้

กลุ่มแรก การเผยแพร่ให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับผู้ให้ข้อมูลด้านการเงินการลงทุน โดยมีการจัดทำเอกสารแนวปฏิบัติ คู่มือ หรือ Checklist รวมถึงมีแนวทางให้ผู้ให้ข้อมูลด้านการเงินการลงทุนปฏิบัติตามกฎหมายการเงินและ กำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจที่ว่าจ้างผู้ให้ข้อมูลด้านการเงินการลงทุน หรืออาจมีการจัดทำฐานข้อมูลรายชื่อผู้ให้

ข้อมูลด้านการเงินการลงทุนเผยแพร่ต่อสาธารณะ เป็นวิธีที่นิยมมากที่สุดในหน่วยงานต่างประเทศ อาทิ ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย แคนาดา อิตาลี สิงคโปร์ อินเดีย

กลุ่มที่สอง การดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย เช่น การออกหนังสือเตือน การให้ลบโพสต์ที่สุ่มเสี่ยง การปิดกั้นโฆษณาผิดกฎหมาย โดยอาจมีการดำเนินคดีอาญา การสั่งพักการปฏิบัติหน้าที่ ห้ามทำกิจกรรมในตลาดทุน การเพิกถอนใบอนุญาตบริษัท เป็นต้น โดยมีตัวอย่างประเทศที่ใช้รูปแบบการดำเนินการลักษณะนี้ เช่น ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย แคนาดา อิตาลี สหราชอาณาจักร นิวซีแลนด์ สิงคโปร์ ฮองกง เป็นต้น

กลุ่มที่สาม การมีเครื่องมือหรือกลไกเพื่อช่วยดำเนินการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลด้านการเงินการลงทุน โดยประชาชนหรือผู้ลงทุนสามารถใช้ระบบในการตรวจเช็คใบอนุญาตหรือบริษัทภายใต้การกำกับดูแล ซึ่งมักจะดำเนินการควบคู่ไปกับระบบการรับแจ้งเบาะแสและการแจ้งเตือนหรือรายงานกรณีมีผู้กระทำผิดหรือให้ข้อมูลเท็จ นอกจากนี้ อาจใช้ AI มาช่วยประมวลผลและติดตามการโปรโมทผลิตภัณฑ์การเงินการลงทุนที่อาจผิดกฎหมายด้วย สำหรับตัวอย่างของประเทศที่ใช้รูปแบบการดำเนินการลักษณะนี้ เช่น ออสเตรเลีย กатар สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ เดนมาร์ก นอร์เวย์ แคนาดา สิงคโปร์ ฮองกง เป็นต้น

กลุ่มที่สี่ การให้ความรู้ทางการเงินกับประชาชน โดยเผยแพร่ความรู้ในหลากหลายรูปแบบผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน Podcast การทำแบบทดสอบออนไลน์ และการออกแคมเปญให้ความรู้โดยร่วมมือกับหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อเตือนหรือให้คำแนะนำที่ถูกต้อง โดยมีตัวอย่างของประเทศที่ใช้รูปแบบการดำเนินการลักษณะนี้ เช่น ออสเตรเลีย ไอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร แคนาดา อินเดีย ฮองกง เป็นต้น

และกลุ่มสุดท้าย การใช้กฎหมายในการกำหนดหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง ทั้งการกำหนดหน้าที่ของบริษัทที่มีการว่าจ้างผู้ให้ข้อมูลด้านการเงินการลงทุนในการโฆษณาผลิตภัณฑ์หรือบริการ การกำหนดขอบเขตกิจกรรมและมีการควบคุมการทำการตลาดหรือโฆษณาของผู้ให้ข้อมูลด้านการเงินการลงทุน รวมทั้งอาจกำหนดให้การทำตลาดออนไลน์ของผลิตภัณฑ์ทางการเงินการลงทุนทำได้เฉพาะสถาบันการเงินที่ได้รับใบอนุญาตเท่านั้น โดยมีตัวอย่างของประเทศที่ใช้รูปแบบการดำเนินการลักษณะนี้ เช่น ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย ไอร์แลนด์ จีน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ แคนาดา เป็นต้น

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมจะเห็นได้ว่า แม้รูปแบบการดำเนินการของหน่วยงานกำกับดูแลในต่างประเทศจะมีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งในหลายประเทศอาจใช้รูปแบบการดำเนินการที่นำมาประกอบกันหลายรูปแบบวิธีการ และอาจไม่ได้พึ่งพาวิธีการใดวิธีการหนึ่ง แต่ทุกรูปแบบการดำเนินการล้วนให้ความสำคัญกับหลักการพื้นฐาน ได้แก่ การให้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน การเปิดเผยเกี่ยวกับผลประโยชน์อย่างโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อผู้ลงทุน ซึ่งหลายประเทศเริ่มจากการออกแนวปฏิบัติและสร้างความเข้าใจร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง ก่อนที่จะนำไปสู่การกำกับดูแลผ่านการบังคับใช้กฎหมายที่มีความเข้มข้นมากขึ้น

ในส่วนของประเทศไทย ก.ล.ต. ได้มีการให้ข้อมูลและสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านการเงินการลงทุน มีการเผยแพร่ข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีระบบตรวจสอบใบอนุญาตหรือเช็คบริษัทผ่านช่องทาง SEC Check First รวมถึง

ระบบรับแจ้งเบาะแสผ่าน 1207 กด 22 อีกทั้งยังมีการขึ้นเตือนผ่าน Investor Alert สำหรับผู้ที่ได้รับอนุญาตหรือมีการแอบอ้าง อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มีการดำเนินการในลักษณะการให้ข้อมูลหรือคำแนะนำเกี่ยวกับหลักทรัพย์ สัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือสินทรัพย์ดิจิทัล ที่อาจเข้าข่ายหรือมีลักษณะฝ่าฝืนกฎหมายภายใต้การกำกับดูแล ก.ล.ต. ก็จะมีการดำเนินการตามกระบวนการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

นอกจากนี้ เมื่อต้นปี 2569 ก.ล.ต. ได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์การโฆษณาของผู้ประกอบธุรกิจในตลาดทุน และเตรียมออกหลักเกณฑ์เรื่องผู้แนะนำรายชื่อลูกค้า (Introducing Broker Agent: IBA) ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลทางการเงินในสื่อออนไลน์ของผู้ประกอบธุรกิจในตลาดทุน เพื่อให้การกำกับดูแลมีความครอบคลุม สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน และป้องกันปัญหาความหลอมน้ำในกฎเกณฑ์และการกำกับดูแล พร้อมทั้งคุ้มครองผู้ลงทุนให้สามารถตัดสินใจโดยอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่โปร่งใสและเพียงพอ

ทั้งนี้ ก.ล.ต. มีเป้าหมายต้องการสนับสนุนให้ผู้ให้ข้อมูลเป็นอีกหนึ่งพลังสำคัญในการส่งเสริมความรู้ทางการเงินแก่ประชาชน และเป็นแบบอย่างการสื่อสารข้อมูลอย่างสร้างสรรค์และมีความรับผิดชอบ ก.ล.ต. จึงร่วมกับธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) และสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) จัดทำโครงการ “Responsible Voices สำหรับ Finfluencer” เพื่อเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์สำหรับผู้ให้ข้อมูลด้านการเงิน การลงทุน และประกันภัย โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการสื่อสารข้อมูลที่ถูกต้อง ไม่บิดเบือน และเหมาะสมกับผู้ติดตาม โดยโครงการดังกล่าวไม่ได้มุ่งกำหนดรูปแบบหรือจำกัดวิธีการนำเสนอเนื้อหาของผู้ให้ข้อมูล แต่ต้องการส่งเสริมให้ผู้ให้ข้อมูลตระหนักถึงบทบาทและอิทธิพลของตนเองในฐานะผู้ที่มีผู้คนรับฟัง และนำข้อมูลไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เมื่อเสียงหนึ่งเสียงสามารถส่งผลกระทบต่อมุมมองหรือพฤติกรรมของผู้คนจำนวนมาก การสื่อสารอย่างรอบคอบ โปร่งใส และคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น จึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณภาพ

โครงการ Responsible Voices ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2568 และปัจจุบันจัดมาแล้วทั้งสิ้น 3 รุ่น มีผู้ได้รับประกาศนียบัตรจำนวน 93 ช่องทาง ซึ่งมีผู้ติดตามรวมกันมากกว่า 34.5 ล้านคน ตัวเลขดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงพลังของผู้ให้ข้อมูลในยุคดิจิทัล และตอกย้ำถึงความสำคัญของการสื่อสารข้อมูลอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งที่ผ่านมา โครงการได้มีส่วนช่วยสร้างการตระหนักรู้และจุดประกายให้ผู้ให้ข้อมูลจำนวนมากนำแนวปฏิบัติไปปรับใช้ในการนำเสนอเนื้อหา มีการพิจารณาข้อมูลอย่างรอบด้านมากขึ้น เปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม และคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ติดตาม อันเป็นการช่วยลดความเสี่ยงจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนและยกระดับคุณภาพของการสื่อสารด้านการเงินในภาพรวม

ก.ล.ต. มองว่า Finfluencer เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการในตลาดทุนยุคดิจิทัล แนวทางปัจจุบันจึงมุ่งเน้นสร้างความเข้าใจและความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดแนวทางที่เหมาะสมในการคุ้มครองผู้ลงทุน ควบคู่ไปกับการสนับสนุนการพัฒนาแนวทางที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ลงทุนอย่างสมดุลต่อไป

เมื่อผู้ให้ข้อมูลไม่ได้เป็นเพียงผู้ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารเท่านั้น แต่เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และการตัดสินใจของผู้คนในสังคม ยิ่งมีผู้ติดตามมากเท่าใด ความสำคัญของความรับผิดชอบในการสื่อสารจึงยิ่งเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งหากผู้ให้ข้อมูลตระหนักถึงอิทธิพลของเสียงตนเอง และใช้พลังดังกล่าวอย่างรอบคอบและสร้างสรรค์ ก็จะเป็นอีกแรงขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับความรู้ทางการเงินของประชาชน และสร้างระบบนิเวศทางการเงินการลงทุนที่เข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป
